

Álftanesskóli
2013 – 2014

ÁLFTANESSKÓLI
– allir eru einstakir

Uppeldi til ábyrgðar

Uppbygging sjálfsaga

1. bekkur

Álftanesskóli
Ágúst 2013

Kæru umsjónarkennarar,

Í þessari möppu er meðal annars að finna markmið og lista yfir verkefni sem þú átt að vinna með árganginum þínum í vetur. Uppeldi til ábyrgðar fylgir mikil verkfærakista sem kennarar geta nýtt sér en til þess að hún virki sem best er mikilvægt að nemendur fái ákveðinn fræðilegan grunn, þannig að samtöl byggi á sameiginlegum orðaforða nemenda og kennara/stjórnenda. Í uppeldi til ábyrgðar felst mikil forvörn og því er mikilvægt að byrja skólaárið á þessum verkefnum og uppskera síðar um veturinn góða hluti hvað varðar agamál og ábyrgð nemenda. Það er í höndum okkar kennara að miðla og þjálfva nemendur á þennan hátt og skólastjórnenda að styðja við bakið á okkur eftir þörfum.

Öllum verkefnum skal vera lokið í síðasta lagi 15. október ár hvert, en hugmyndafræðinni er viðhaldið í bekkjarumræðum og í samtölum við einstaka nemendur eftir þörfum yfir veturinn. Kynning á sáttmálum fer fram í lok október. Mikilvægt er að allir árgangar leggi einhvern aukatíma undir þessi verkefni í um tvær vikur að hausti og haldi svo áfram þar til öllu er lokið í vikulegum lífsleiknitímum. Mikilvægt er að umsjónarkennari á unglíngastigi geri sáttmála með bekknum sínum en það er ekkert því til fyrirstöðu að aðrir sem koma að bekknum taki hluta af þeim verkefnum sem eru á listanum. Það þarf að taka aukatíma í þessi verkefni og því betra ef það deilist niður á ólíkar námsgreinar á fyrstu tveimur vikunum.

Gangi ykkur vel, stjórnendur og fagstjóri

Markmið í Uppeldi til ábyrgðar

1. bekkur

Viðfangsefni:	Markmiðið er að nemendur:
Mitt og þitt hlutverk	Öðlist skilning á verksviði sínu sém nemenda og verksviði starfsmanna skólans, svo sem þeirra sem sjá um kennslu, stuðning, sérkennslu, gangvörslu o.frv.
þarfir	Læri að þekkja 5 grunnþarfir sínar. Læri að uppfylla þarfir sínar á jákvæðan hátt og í sátt við aðra.
Sáttmáli	Þjálfist í að setja sér markmið sem hópur. Þjálfist í að gera með sér samkomulag. Verði meðvitaðri um þau gildi sem skiptir þau máli. Hafi á færi sínu að nýta sáttmálann sinn í umræðum þegar eitthvað kemur upp á.
T-spjöld	Geri sér grein fyrir merkingu gilda sem notuð eru í sáttmála bekkjarins, þ.e. hvaða hegðun lýsir þessu gildi og hvaða hegðun gerir það ekki.

Verkefni og gögn

1. bekkur

Vinnuhugmyndir	Verkefnablöð og gögn
Mitt og þitt hlutverk	
Umræður með kennara og skráning á þar til gert blað.	Verkefnablað: Mitt og þitt hlutverk. Fræðslugögn: Bæklingur í þýðingu Magna Hjálmarssonar (Bókasafn). Samskrá: UTÁ-verkefnabanki, mappa merkt Mitt og þitt hlutverk.
Þarfir	
Nemendur fá stutta fræðslu um þarfir. Hvað þær heita og hvernig þær eru okkur mikilvægar. Valverkefni: Verkefnablað þar sem þarfir eru teiknaðar á mynd af hönd, þumallinn er fyrir öryggisþörfina, en að öðru leyti skiptir röðin ekki máli. Vinnubók fyrir 1. – 2. bekk um þarfir Hlutir í poka - Hlutirnir tengjast þörfunum. Nemendur sitja í hring og draga upp hluti og segja hvaða þörf hann tengist.	Fræðslugögn: Þarfir Verkefnablað: Mynd af hönd. Hlutir í poka. Samskrá: UTÁ-verkefnabanki, í möppu merktri Þarfir eru leiðbeiningar, mynda og hugmyndabanki.
Sáttmáli	
Velja gildi í sáttmála, gera hann myndrænan og semja sáttmálasöng. Að viðhalda sáttmála: Nota hann í umræðum þegar eitthvað kemur upp. Einnig mikilvægt að taka reglulega umræður um hvernig þeim finnist ganga að uppfylla sáttmálann sinn. Fara í hópeflisleiki	Verklýsing: Sáttmálagerð Samskrá: UTÁ-verkefnabanki, í möppu merktri Sáttmálar eru leiðbeiningar, mynda og hugmyndabanki. Góða hópeflisleiki má finna á leikjavefnum og í bókinni Allir geta eitthvað, enginn getur allt.
T og Y spjöld	
Ræða við nemendur um reglur heima og finna út hvaða gildi eru á bak við reglurnar.	Verklýsing: Sáttmálagerð Samskrá: UTÁ-verkefnabanki, í möppu merktri Sáttmálar eru upplýsingar um T og Y spjöld

Halda vikulega bekkjarfundi þar sem farið er yfir samskipti vikunnar. Gott að flétta inn í þá umræðu um þarfir, hlutverk og sáttmála. Sjá leiðbeiningar um umræðufundi.

Ef hegðun nemanda er erfið og kennari vill taka næsta skref í vinnu með viðkomandi nemanda, getur hann nýtt sér ýmis eyðublöð sem snúast um áætlun nemandans um bætta hegðun. Þessi blöð má finna í möppunni UTÁ-verkefnabanki undir Áætlun um bætta hegðun.

Uppbygging sjálfsaga Matslisti kennara

1. bekkur

Verkefni unnin með nemendum

	Já	Nei
Ég hef unnið verkefni um mitt og þitt hlutverk með nemendum.		
Ég hef unnið verkefni um þarfirnar með nemendum.		
Ég hef unnið með óskaveröldina með nemendum.		
Ég hef gert bekkjarsamning með nemendum.		
Ég hef unnið Y og/eða T spjöld með nemendum.		
Ég nota sáttahringinn með nemendum þegar upp kemur ágreiningur.		
Ég hef æft nemendur mína að leysa úr ágreiningi.		
Ég held reglulega bekkjarfundi með nemendum.		

Hvaða verkfæri hef ég nýtt mér?

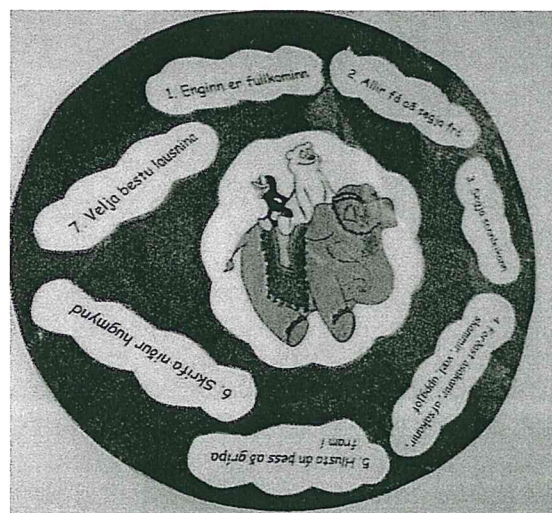
	Oft	Stundum	Sjaldan
Ég nota stutt inngríp.			
Ég nota já ef eins oft og ég get.			
Þegar ég segi nei útskýri ég ástæðu þess.			
Ég spyr mig skiptir þetta máli áður en ég hef afskipti.			
Ég nýti opnar spurningar þegar ég ræði við nemendur um agabrot.			
Ég nýti lykilsurningar Glassers þegar ég ræði við nemendur um agabrot.			
Ég nýti mér að rekja á milli.			
Ég huga að tóninum í röddinni og fasi þegar ég tala við nemendur.			
Ég nýti mér áætlanahringinn.			
Ég nýti mér uppbyggingarþríhornið þegar ég ræði við nemendur um agabrot.			
Ég nýti mér relgufestu ef uppbygging virkar ekki.			

Reglur friðarborðsins (sáttahringur)

- Muna að enginn er fullkominn
- Allir segja frá
- Segja sannleikann
- Forðast ásakanir, afsakanir, skammir, tuð og uppgjöf
- Hlusta án þess að grípa fram í
- Skrifa niður hugmyndir um lausn
- Velja bestu lausnina

Hugmyndin að friðarborðinu hefur Diane Gossen fengið frá frumbyggjum í Kanada. Flokkar indjána höfðu það fyrir reglu að setjast að friðarborði til að leysa ágreining eða deilur.

Sniðugt er að setja setningar upp á hringlaga form og vinamynd eða þarfamynd í miðjuna, plasta kartonið og hafa tiltækt í stofunni þegar upp kemur ágreiningur.

Þarfirnar

Hvernig getum við mætt þörfum nemenda í skólanum?

Öryggi: Fæði, skjól, líkamleg þægindi, vera öruggur.

Skóli: Líkamlegt og andlegt öryggi.

- Nesti, hádegismatur, opinn gluggi, blóm.
- Reglur til að tryggja öryggi.
- Hefðir sem auka skipulag og öryggi.

Umhyggja: Þörfin að tengjast öðrum. Fjölskylda, vinir, kunningjar, opinberar skemmtanir.

Skóli: Það sem kennari getur gert:

- læra nöfn allra,
- heilsa nemendum,
- kynnst nemendum vel
- leyfa þeim að kynnst þér
- hópavinna
- vinna að góðum hópanda
- vera reglulega með bekkjarfundi, leysa úr ágreiningi saman
- Brosa

Styrkur: Persónulegur þroski, að auka þekkingu, þættir sem auka lífsgæðin, leiðir okkur til að ná árangri og eykur sjálfstraustið. Styrkur er hjarta menntunar.

Áhrif: Þörfin fyrir að ná árangri, finnast maður mikilvægur.

Skóli: Það sem kennari getur gert:

- Einstaklingsmiðað nám, aðlaga efni að ólíkum þörfum nemenda
- Hjálpa öllum að ná árangri

- Byggja á styrkleikum hvers nemanda (fjölgreindir)

Frelsi: Þörfin fyrir sjálfstæði, hafa val og taka ákvarðanir fyrir sig.

Skóli: Það sem kennari getur gert:

- læra nöfn allra,
- heilsa nemendum,
- kynnast nemendum vel
- leyfa þeim að kynnast þér
- hópavinna
- vinna að góðum hópanda
- vera reglulega með bekkjarfundi, leysa úr ágreiningi saman
- Brosa

Styrkur: Persónulegur þroski, að auka þekkingu, þættir sem auka lífsgæðin, leiðir okkur til að ná árangri og eykur sjálfstraustið. Styrkur er hjarta menntunar.

Fimm grundvallarþarfir

Ást og vinátta

Að tilheyra, Þykja vænt um, Deila me.ð öðrum, Vinna saman

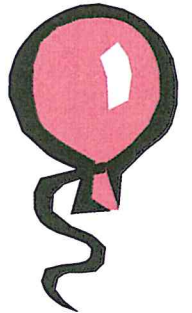
Áhrifavald

Afrek, Mikilvægi, Hafa forystu, Sjálfstjórn, Eitthvað þýðingarmikið

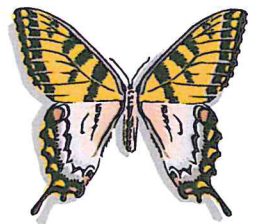
Gleði og ánægja

Leikur, Skopskyn, Kæti, Spenna

Frelsi og sjálfstæði

Sköpun, Valmöguleikar, Sveigjanleiki, Opinn fyrir nýjungum.

Örugg lífsafkoma

Fæði, Klæði, Húsaskjól, Öryggi, Vernd, Heilsa.

Grundvallarþarfir eru arfgengar

SAMEIGINLEGAR ÖLLUM MÖNNUM - DRÍFA OKKUR ÁFRAM

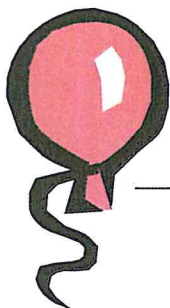
Við erum sjálf ábyrg fyrir því hvernig við sinnum þörfum okkar en þurfum að skapa skilyrði svo aðrir geti líka sinnt þörfum sínum af ábyrgð. Takið eftir að hægt er að svala þörfunum bæði á „góðan og gagnlegan hátt“ og „ljótan og leiðinlegan“.

GRUNDVALLARÞARFIR

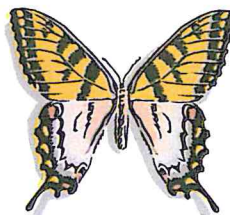
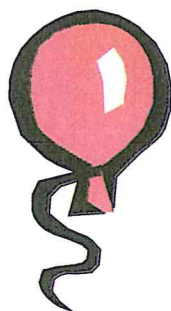
UMHYGGJA	ÁHRIF	FRELSI	ÁNÆGJA	AFKOMA
Ást Láta sig varða Deila með öðrum Samvinna Viðurkenna Taka þátt Náin kynni Ástúð Taka í fóstur Ala önn fyrir Fæða	Afrek Hæfni Sjálfsstjórn Mikilvægi Þýðing Samkeppni Yfirburðir Stjórnun Skipulag	Hreyfing Val Til Frá Sveigjan- leiki Sjálfkrafa Sköpun Einkamál Opið viðmót	Leikur Nám Skopskyn Gleði Kæti Spenna Ákafi	Fæði Klæði Hvíld Skjól Kynhvöt Öryggi Heilsa
SINNT Í GEGNUM Fjölskyldu Vini Vinnufélaga Hópa Samvinnu Þátttöku	SINNT Í GEGNUM Vinnu Verkefni Tómstundir Megrún Líkamsrækt Mont Frekju Þjálfun Menntun Vera sterkur	SINNT Í GEGNUM Ferðalög Tilbreytingu Vera frjál Frjálshuga Setja mörk Valmögu- leiki Gefa sér tíma Gefa rými Sjálfstæði	SINNT Í GEGNUM Leik Nám Að njóta Nýjunga- girni Nýbreytni Áskorun Sköpun Vera leikandi	SINNT Í GEGNUM Spara Áætla Vinna sér inn Tryggja Vernda Borða Sofa Gæta heilsu Njóta kynlífs

Lífsleikniverkefni – þarfir

1. Skrifaðu í línurnar við myndirnar hvað þarfirnar heita.
2. Dragðu upp mynd af hönd þinni á autt blað (kannski litað karton) og merktu þér blaðið.
3. Klipptu út og límdu svo táknin neðst á þessu blaði á fingurna.
4. Segðu vini þínum (pabba og mömmu) frá því hvað þarfirnar heita. Þú getur notað myndina af höndinni til að minna þig á.

-----klippa

Mitt og þitt hlutverk

Í þessu verkefni eru nemendur fengnir til þess að skilgreina hlutverk hvers og eins, nemenda, kennara, stuðningsfulltrúa, skólaliða. Mitt og þitt hlutverk er ekki ósvipað starfslýsingum á vinnustöðum. Hjálpar okkur til að sinna því sem okkur ber að sinna og vera ekki að vasast í því sem er ekki í okkar verkahring. Það er mikilvægt að nemendur eigi sem mesta hlutdeild í listanum sem gerður er og skapa góða umræðu um það sem kemur upp. Oft nefna nemendur eitthvað sem er ekki hlutverk þeirra eða starfsfólks og þá er það rætt og sett undir listann ekki hlutverk (sjá verkefnablöð). Við reynum að forðast að telja upp ekki reglur, heldur teljum upp jákvæða hegðun. Dæmi um hlutverk nemenda:

Ekki hlaupa á ganginum → ganga á ganginum.

Frekari upplýsingar er að finna í liltu hverri eftir Diane Gossen sem Magni Hjálmarsson hefur þýtt og er til á bókasafni skólans.

Hlutverk okkar heima fyrir

Mitt hlutverk -

Pitt hlutverk

Foreldri/ar : _____

Barn: _____

Í mínum/okkar verkahring er að....

Í þínum verkahring er að...

Það er ekki mitt/okkar að.....

Það er ekki þitt að.....

Mitt og þitt hlutverk

Hlutverk nemenda

Hlutverk kennara

Leiðbeiningar á umræðufundum

(Hugsað að setið sé í hring með eða án borðs)

Á fundunum mega menn tala frjálst, en þurfa að fylgja eftirfarandi reglum:

1. Allar athugasemdir eiga að varða spurninguna eða málefnið sem er verið að ræða, en ekki það sem aðrir segja. Bæði jákvæðar og neikvæðar athugasemdir um það sem aðrir segja í hringnum ber að forðast. Segðu bara það sem þú vilt um málefnið á uppbyggilegan hátt. Talaðu frá hjartanu.
2. Aðeins einn talar í einu. Allir aðrir eiga að temja sér að hlusta fordómalaust á hvern þann sem talar. Sumum finnst gott að gefa skýrt til kynna hver hefur orðið. Að láta orðið ganga frá manni til manns er ein leið. Aðrir nota einhvern hlut (fjöldur eða stein) sem sá sem talar heldur á og réttir næsta manni, sem hefur gefið merki um að vilja tala, þegar hann hefur lokið máli sínu.
3. Ekki er skylda að taka þátt í umræðum. Engan má þvinga til þátttöku gegn vilja sínum. Engum má refska á nokkurn hátt fyrir að segja PASS.
4. Jafnframt þurfa allir á fundinum að finna að þeim sé boðið að tjá sig. Ráð þarf að hafa til að tryggja að einhverjir fáir yfirgnæfi ekki umræðurnar. Afslappað andrúmsloft og fordómalaus hlustun hjálpar venjulega feimnu fólki og hljóðu að tjá sig og heldur aftur af þeim sem framgjarnastir eru. Að láta orðið ganga hringinn og bjóða þannig öllum að taka þátt með því einfalda ráði að nefna nöfnin, getur hjálpað til við að ná jafnari þátttöku í umræðunum.
5. Það er oft betra að vera í litlum hópi, 10 – 15. Þá er minni tímapressa á hvern og einn.
6. Hópstjórinn leiðir umræðurnar á fundinum og leitast við að vera fordómalaus. (Þ.e. hann forðast að segja “fint”, “gott”, “frábært” eða “fráleitt”, “vonlaust”, “kemur ekki til greina”, því hvort sem athugasemdin er jákvæð eða neikvæð getur hún litið út sem samanburður á tveimur tillögum.) Hann dregur saman aðalatriði í máli manna, ef nauðsynlegt er upp á skýrleikann. (Þ.e. “Ef ég skil þig rétt þá ertu að segja að...”)
7. Hvorki má leyfa lítilsvirðandi athugasemdir um sjálfan sig né aðra. Koma þarf á einhvers konar merkjamáli til að nota þegar þetta kemur fyrir. (T.d. spjaldi sem á stendur: NIÐRANDI). Bregðast þarf líka við orðum eins og: “Sjálfsagt er enginn sammála mér, en...” eða orðum eins og: “Ég er nú ekki mjög góður í...”
8. Sá sem hefur orðið á að geta komið máli sínu á framfæri á þann hátt sem honum finnst þægilegast: Segja sögu sína, nota dæmi, dæmisögur eða líkingar eða beita skilgreiningum o.s.frv.
9. Sumum hópum hefur fundist gagnlegt að hvetja þátttakendur til að hugsa hýlega til þess sem hefur orðið hverju sinni. Á þann hátt styðja þeir ræðumann og falla síður í þá gryfju að gera sig merkilega gagnvart einhverri missmíð í málflutningi annarra, þegar þeir fá orðið.

Aætlan um að gera betur

Mundu að það er í lagi að gera mistök.
Mistök eru til þess að læra af.

Hvað gerðist? Hvað gerðir þú? Reyndu að segja frá án þess að nota afsakanir og ásakanir.

Þú gerðir þetta ekki af ástæðulausu. Hvaða þörf heldur þú að þú hafir verið að uppfylla? Settu X við það sem þú heldur að eigi við.

Varstu að standa með vini/vinum þínum?
Varstu að gera eins og félagi þinn vildi (félagar þínir vildu)?

Varstu að standa með sjálfum þér?
Varstu að hefna þín?
Vildir þú hafa stjórnina?
Vildirðu að öðrum finndist þú flott/ur eða flink/ur?

Var þetta gert til að hafa gaman?

Varstu eirðarlaus og áttir erfitt með að vera kyrr?
Fannstu fyrir þvingun og varðst þjósk/ur?

Safn lífsgilda

Þú getur byrjað með því að biðja nemendur að skrifa upp hvaða reglur gilda í fjölskyldunni.

Síðan biður þú þau að finna hvaða lífsgildi liggur að baki reglunni.
Af hverju hefur fjölskylda þín sett þessa reglu?

Skrifið saman einhverjar reglur og hjálpist að að finna á hvaða lífsgildum þær byggjast. *Notið bls. 3 til að sýna dæmigerðar fjölskyldureglur.*

Ef tími er til látið þá nemendur vinna saman tvo og tvo til að bera sig saman, hvaða regla er sameiginleg.

Könnun á lífsgildum í fjölskyldum

1. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um að hjálpast að?
2. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um að sýna því umburðarlyndi að ekki eru allir eins?
3. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um að sýna öðru fólki umhyggju án skilyrða?
4. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um hvernig leysa eigi úr ágreiningi?
5. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um einkamál og trúnað?
6. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um varkárni og öryggi?
7. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um tryggð og trúmennsku?
8. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um persónufrelsi?
9. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um ábyrgð?
10. Hvað finnst ykkur í þinni fjölskyldu um gæði og göfuglyndi? Glæsileik? Dugnað?

UPPBYGGING

1. Hvaða lífsgildi finnst okkur mikilvægust?
2. Finnst þér það líka?
3. Ef þér finnst það, hverju þarftu þá að breyta?
4. Ef þú lagfærir það sem aflaga fór, hvað segir það þá um þig.?

Hugmyndir að uppsetningu á T og Y spjöldum:

1. Sú hegðun sem endurspeglar jákvæða hegðun er sett á græna ör sem vísar upp en sú hegðun sem við viljum ekki sjá er sett á rauða ör sem vísar niður.
2. Sú hegðun sem endurspeglar jákvæða hegðun er sett á gular sólir en sú hegðun sem við viljum ekki sjá er sett á svarta regndropa.

Hjálpnið til og bætið við góðum hugmyndum!

T - Spjald

Er:

Er ekki:

Er:	Er ekki:

Y - Spjald

